

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1948

Vyhlášené: 03.06.1948 Časová verzia predpisu účinná od: 01.01.1949 do: 29.07.1951

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

120.

Z á k o n

ze dne 28. dubna 1948

o znárodnění obchodních podniků s 50 nebo více činnými osobami.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ODDÍL I.

Rozsah znárodnění.

§ 1

(1) Dnem 1. ledna 1948 se znárodnují zestátněním podniky, které převážně obchodují se zbožím, pokud počet osob v podniku zaměstnaných nebo činných dosáhl kdykoliv od 1. ledna 1946 počtu 50 osob. Při zjišťování tohoto počtu rozhoduje součet všech osob v podniku zaměstnaných nebo činných bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na podniky státu, ani na

- a) podniky, pro něž platí zákon ze dne 28. dubna 1948, č. 118 Sb., o organizaci velkoobchodní činnosti a o znárodnění velkoobchodních podniků, nebo zákon ze dne 28. dubna 1948, č. 119 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství,
- b) podniky, které dne 1. ledna 1948 byly ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských zřízených podle zákona ze dne 9. dubna 1873, č. 70 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku družstev zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875 o obchodním zákonu a byly jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí ministr vnitřního obchodu v dohodě s Ústřední radou odborů Ústřední radou družstev, na Slovensku též po slyšení pověřence průmyslu a obchodu,
- c) podniky, které dne 1. ledna 1948 byly ve vlastnictví svazků lidové správy a byly jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí vláda na návrh ministra vnitřního obchodu, na Slovensku učiněný po slyšení pověřence průmyslu a obchodu.

(3) Ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě, které podniky byly podle odstavce 1 nebo 2 znárodněny.

§ 2

(1) Osoby, které jsou povinny zatím vésti správu znárodněného majetku (§ 12), podají ministerstvu vnitřního obchodu hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr vnitřního obchodu v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem vnitřního obchodu. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného majetku, je povinen připojiti k němu své vyjádření.

(2) Dosavadní vlastníci nebo držitelé podniků znárodněných podle § 1 i jiné osoby jsou povinny spolupůsobiti při sestavování účetních uzávěrek za dobu znárodnění, pokud k tomu budou vyzváni příslušným ústředním orgánem.

§ 3

Splní-li se podmínky pro znárodnění majetku podle § 1 po dni 1. ledna 1948, znárodnjuje se takový majetek dnem, který určí ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu a vyhlásí podle § 1, odst. 3; lhůta k podání hlášení podle § 2, odst. 1 počíná v těchto případech dnem, kdy se splní podmínky pro znárodnění. Jinak platí ustanovení § 2 přiměřeně.

§ 4

Ustanovenia §§ 8, 8a, §§ 10 až 13, §§ 17 a 18 a §§ 20 až 22 zákona č. 118/1948 Sb., v znení čl. I platia primerane i pre veci upravené týmto zákonom.

§ 5

(1) Národní podnik (§ 9), do kterého se začleňuje majetková podstata znárodněného majetku, vstupuje v den jejího převzetí v závazky znárodněného podniku. Do závazků, podle nichž má majetková podstata nebo provozní zařízení znárodněného podniku přejíti po dni počátku účinnosti tohoto zákona na třetí osobu, nevstupuje národní podnik, do kterého byla tato podstata nebo zařízení začleněno. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka a majetková podstata znárodněného podniku ani národní podnik, do něhož bude začleněna, za ně neručí. Osobními daněmi a dávkami se rozumí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení ze dne 16. prosince 1942, č. 410 Sb., o dani z majetku, majetkové dávky podle zákona ze dne 15. května 1946, č. 134 Sb., o dávkce z majetkového přírůstku a o dávkce z majetku a mimořádné dávky podle zákona ze dne 31. října 1947, č. 185 Sb., o mimořádné jednorázové dávkce a mimořádné dávkce z nadměrných přírůstků na majetku. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministr financí vyhláškou v Úředním listě. Začlení-li se majetková podstata do několika národních podniků, určí ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, zároveň s opatřením podle § 9, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik. Ministr vnitřního obchodu dále určí v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, do kterých závazků patřících k jiným než znárodněným majetkovým podstatám, začleněným podle § 9, národní podnik vstupuje; za závazky patřící k podniku nebo závodu, který náleží státu, se nepokládají povinnosti, které vyplývají z poskytnutí prostředků státem, pokud přesahují bilanční hodnotu jiného než investičního majetku.

(2) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručujících zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud zřízený podle zákona ze dne 21. listopadu 1946, č. 228 Sb., o rozhodčích soudech pro úpravu některých závazků národních podniků.

(3) Za závazky znárodněného podniku nebo jiných začleněných majetkových podstat (§ 9) neručí stát, ani když dojde k úpravě závazků podle § 6.

§ 6

(1) Jsou-li znárodněný podnik nebo jiná začleněná majetková podstata ke dni převzetí předlužena, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého

podniku nebo předlužené podstaty ke dni převzetí upravil uspokojení závazků, patřících k tomuto podniku nebo k této podstatě a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v Úředním listě ve lhůtě soudem stanovené přihlásiti své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

- a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věci z podstaty znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty, pokud takovéto nároky nezankly znárodněním;
- b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;
- c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)], nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, se uspokojí poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), které nejsou kryty způsobem tam uvedeným;
- d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do první třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí závazky, které podle obdoby konkursního řízení náležejí do první až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti národnímu podniku. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti národnímu podniku.

(5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení podle předchozích odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení a na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.

§ 7

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník majetku znárodněného podle oddílu I po 27. říjnu 1945 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění nebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty.

(2) Odporovati lze do dvou let ode dne uveřejnění vyhlášky, kterou se o znárodněném majetku činí opatření podle § 9. Jinak platí přiměřeně ustanovení zákona ze dne 27. března 1931, č. 64 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrcí.

(3) Právní jednání o převodu podniků, na které by se vztahovala ustanovení §§ 1 a 3 nebo o převodu kapitálových účastí na společnostech, jejichž podniky se znárodnují podle oddílu I, pokud byla uzavřena v době dvou měsíců přede dnem znárodnění, jsou platná jen, schválí-li je ministerstvo vnitřního obchodu.

ODDÍL II.**Náhrada.****§ 8**

(1) Pokud není stanoveno jinak, přísluší za majetek znárodněný podle oddílu I náhrada; platí o ni ustanovení §§ 7 až 11 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků ve znění zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 114 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků (dále jen „dekret“) a článku III zák. č. 114/1948 Sb.

(2) Náhrada se neposkytuje za majetek znárodněný podle oddílu I, který ke dni znárodnění vlastnicky náležel nebo náleží osobám fyzickým, jež byly nebo budou právoplatně odsouzeny soudy pro zločin nebo přečin spáchaný do dne znárodnění:

- a) po 5. květnu 1945 podle zákona ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb., na ochranu republiky, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo
- b) podle § 43 dekretu, nebo
- c) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo
- d) podle zákona ze dne 13. února 1947, č. 27 Sb., o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo
- e) podle zákona ze dne 18. července 1946, č. 165 Sb., o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(3) O použití cenných papírů, odpovídajících hodnotě znárodněného majetku, za který se neposkytuje náhrada osobám uvedeným v odstavci 2, platí přiměřeně ustanovení § 5, odst. 2, č. 2 zákona ze dne 11. března 1948, č. 51 Sb., o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských.

ODDÍL III.**Národní podniky a jejich organizace.****§ 9**

(1) Z majetkových podstat znárodněných podniků, z majetkových podstat nabytých státem konfiskací nebo jiným způsobem, z podniků a závodů, které náleží státu, z jiného majetku státního, zřídí ministr vnitřního obchodu v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, národní podniky nebo je začlení do národního podniku.

(2) Ministru vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, přísluší zřídit odštěpný (vedlejší) závod národního podniku.

(3) Zřízení národního podniku nebo odštěpného (vedlejšího) závodu se vyhlásí v Úředním listě.

(4) Ministr vnitřního obchodu může v dohodě s ministrem financí, na Slovensku také po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu a financí, vyjmouti z národních podniků jednotlivé majetkové kusy a práva, nepotřebuje-li jich národní podnik nezbytně ke svému provozu a přenechatí je v dohodě s věcně příslušným ministrem k začlenění do podniků, ústavů nebo zařízení, které tomuto ministru přísluší zřizovati.

(5) Části majetkových podstat národních podniků vytvořených podle dekretu č. 100/1945 Sb., a podle dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění předpisů tyto dekrety doplňujících nebo pozměňujících, které slouží k provozování obchodu, vyjme k návrhu ministra vnitřního obchodu ministr, do jehož působnosti národní podnik spadá, v dohodě s ministrem financí, na Slovensku po slyšení příslušných pověřenců, z těchto podniků a ministr vnitřního obchodu je začlení do národních podniků zřízených podle tohoto zákona.

(6) Majetek znárodněný podle oddílu I může ministr vnitřního obchodu v dohodě s ministrem financí a s věcně příslušným ministrem, na Slovensku též po slyšení pověřence průmyslu a obchodu,

1. přenechati za náhradu připadající na takový majetek podle § 8,
 - a) podnikům lidové správy, které budou zřízeny podle zvláštního zákona,
 - b) společenstvům výdělkovým a hospodářským (družstvům) nebo jiným právníckým osobám,
2. přenést do působnosti jiného ministra, aby jej začlenil do podniků, ústavů nebo zařízení, na něž se jeho působnost vztahuje.

(7) Opatření podle odstavce 1 se činí, jde-li o majetkovou podstatu konfiskovanou podle dekretu presidenta republiky ze dne 25. října 1945, č. 108 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondch národní obnovy, jakož i pokud jde o majetkové podstaty, spravované podle § 16 zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících, po slyšení předsedy příslušného osidlovacího úřadu.

(8) Rozsah majetkových podstat, jichž se týkají opatření uvedená v odstavci 7, určí ministerstvo vnitřního obchodu v dohodě osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy, na Slovensku též po slyšení pověřenců průmyslu a obchodu, přiměřeně podle předpisů pro přiděl konfiskovaného majetku.

§ 11

O právním postavení a organizaci národních podniků, o vyrovnání některých daňových závazků, o úhradě za konfiskované majetkové podstaty a o osvobození od daní, poplatků a dávek, platí přiměřeně ustanovení §§ 13, 15 až 17, § 18, odst. 1, §§ 19 až 36, 40 až 42 dekretu. Dokud nebude zřízen ústřední (oblastní) orgán, vykonává jeho pravomoc podle §§ 21, 22 a 27 dekretu a § 2, odst. 2 tohoto zákona ministr vnitřního obchodu.

ODDÍL IV.

Přechodná ustanovení.

§ 12

Ode dne vyhlášení tohoto zákona platí pro vlastníka nebo jiného provozovatele znárodněného obchodního podniku, u osob právníckých pro orgán povoláný zastupovati je navenek, po případě pro národního správce ustanovení §§ 37 a 38 dekretu, při čemž k platnosti právních jednání přesahujících běžnou správu jest třeba předchozího souhlasu ministerstva vnitřního obchodu, které jej na Slovensku udělí po slyšení pověřenectva průmyslu a obchodu.

§ 13

(1) Dokud jej nezačlení do národního podniku, může ministr vnitřního obchodu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu ustanoviti do podniku svého zmocněnce.

(2) Zmocněnec spravuje zatímně podnik obdobně podle ustanovení § 37 dekretu. Ustanovením zmocněnce se zrušuje národní správa zavedená podle dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, po případě podle nařízení Slovenské národní rady ze dne 5. června 1945, č. 50 Sb. n. SNR., o národní správě.

(3) Pro ustanovení zmocněnce a jeho odvolání platí obdobně ustanovení §§ 14 a 16, 18 a 19 dekretu č. 5/1945 Sb., po případě podle §§ 13 až 15, 17 a 18 nařízení č. 50/1945 Sb. n. SNR.

(4) Právní jednání vlastníků, držitelů a správců, která se týkají majetkové podstaty podniku, pro něž byl ustanoven zmocněnec, jsou, pokud k nim došlo po jeho ustanovení neplatná.

(5) Při výkonu své funkce podléhá zmocněnec doзору ministra vnitřního obchodu; ustanovení §§ 22 a 23 dekretu č. 5/1945 Sb., po případě § 20, odst. 1, věty druhé a §§ 21 a 22 nařízení č. 50/1945 Sb. n. SNR., platí obdobně.

§ 14

Národní podniky umístí ve svých službách podle možnosti především zaměstnance podniků dotčených tímto zákonem.

ODDÍL V.

Ustanovení trestní.

§ 15

(1) Kdo se dopustí pletich v úmyslu, aby znárodnění podniků podléhajících znárodnění zestátněním zmařil nebo zvýšenou měrou ztížil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho do pěti let a trestem na penězích do deseti mil. Kčs; v oboru působnosti trestního zákona zák. čl. V/1878 vysloví soud zároveň ztrátu úřadu a dočasné odnětí politických práv.

(2) Kdo poruší některé ustanovení tohoto zákona nebo nařízení podle něho vydaných, bude potrestán, nejde-li o čin soudně trestný, okresním národním výborem pro správní přestupek trestem na penězích (pokutou) do pěti milionů Kčs a trestem na svobodě (vězením, uzamčením) do šesti měsíců nebo některým z těchto trestů; pro případ nedobytnosti trestu na penězích uloží se náhradní trest na svobodě podle míry zavinění do šesti měsíců. Uloží-li se oba tresty zároveň, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem za nedobytný trest na penězích činit více než šest měsíců.

(3) Tresty na penězích připadají státu.

§ 16

(1) Ukládá-li soud nebo okresní národní výbor trest na penězích zaměstnanci, zmocněnci, zástupci nebo jinému orgánu fyzické nebo právnické osoby, při jejímž zastoupení byl čin trestný podle § 15 spáchán, může vysloviti, že tato osoba ručí za uložený trest na penězích rukou společnou a nerozdílnou.

(2) Tato osoba musí býti, je-li soudu (okresnímu národnímu výboru) známa, obeslána k jednání v první stolici a je oprávněna přednésti skutkové okolnosti, jež mohou míti význam pro posouzení věci a činiti návrhy.

(3) Výrok o ručení třeba pojmouti do rozsudku (trestního nálezu) a osoba tímto výrokem postížená má právo bráti jej v odpor odvoláním. V řízení pro soudně trestný čin může se veřejný

žalobce odvolati také tehdy, když takový výrok nebyl učiněn. O odvolání proti takovému výroku platí totéž, co o odvolání proti výroku o trestu.

(4) Tresty na penězích se dobývají na osobě, jíž bylo ručením uloženo, podle všeobecných ustanovení platných o trestech na penězích.

§ 17

(1) Při odsouzení pro zločin podle § 15, odst. 1 nebo při odsouzení pro správní přestupek podle § 15, odst. 2 k trestu na svobodě nebo na penězích přesahujícímu jeden milion Kčs uveřejní se rozsudek (trestní nález) v jednom nebo několika denních listech určených rozsudkem (trestním nálezem) na útraty odsouzeného.

(2) Soud (okresní národní výbor) stanoví, zda mají být uveřejněny i důvody rozsudku (trestního nálezu) nebo jejich podstatný obsah ve znění, které sám určí.

§ 18

Z odsuzujícího trestního nálezu lze se do 15ti dnů od jeho doručení odvolati k zemskému národnímu výboru, který rozhodne s konečnou platností. Odvolání jest podati u okresního národního výboru, který nález vydal. Odvolání má odkladný účinek.

§ 19

Přestupky tohoto zákona se promlčují ve třech letech.

ODDÍL VI.

Účinnost a provedení.

§ 20

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1.ledna 1948; provede jej ministr vnitřního obchodu v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Čl. I.

(1) Ustanovenia dielov II až VI zákona zo dňa 11. marca 1948, č. 51 Sb., o úprave niektorých finančných pomerov národných podnikov priemyslových a potravinárskych, platia tiež pre národné podniky zriadené podľa

zákona zo dňa 28. apríla 1948, č. 120 Sb., o znárodnení obchodných podnikov s 50 alebo viac činnými osobami.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Krajčír v. r.

